

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационната разработка на тема „Дългосрочно прогнозиране в социалната сфера чрез Метод Делфи” на доц. д-р Соня Борисова Илиева за присъждане на научната степен „доктор на науките” по научна специалност 05.11.01. социология от професионално направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата” от проф. д-р Никола ГЕОРГИЕВ Андреев

1. Обща информация за дисертационния труд

Авторът на дисертацията доцент и доктор по социология Соня Борисова Илиева е преподавател в Катедра „Социална работа” на Шуменския Университет „Епископ Константин Преславски”. Научната разработка е обсъждана и препоръчана за защита от Секция „Публични политики и социални промени” към БАН.

Представеният за рецензиране дисертационен труд на доц. д-р Соня Илиева за присъждане на научната степен „доктор на социологическите науки” е посветен на актуален за нашата социална практика проблем. Макар и отдавна да е известен той не е намерил полагащото се място в областта на прогнозирането и планирането в социалната сфера. Нарасналият интерес към социалното познание насочва вниманието на една макар и малка част от изследователите към разработването и прилагането на нови методи, технологии, отнасящи се до социалното развитие. Към тази група можем да отнесем и настоящия научен продукт. Ето защо връщането към неговото разглеждане и анализиране обслужва не само научните интереси на дисертанта, но е и от съществена полза за работещите и занимаващите с проблемите на дългосрочното прогнозиране в социална сфера.

От научните публикации, свързани с разглеждания научен труд е видно, че той е се явява резултат от дългогодишна работа и научни интереси на дисертанта. Този факт ни насочва към извода, че доц. Илиева достатъчно детайлно и задълбочено е проучила Метод Делфи и прави сполучлив опит да го апробира към социалната сфера.

Дисертационният труд е представен в един оптимален формат за такава разработка от 438 стр., от които 368 стр. обхващат основния текст. В структурно отношение научната разработка се състои от въведение, концепция, три глави и заключение. Съдържанието на дисертацията е обогатено и илюстрирано с 15 таблици, 5 изображения, 22 фигури и допълнено с 9 приложения. Прави впечатление огромния обем проучена и цитирана литература, която се състои от 684 заглавия, от които на кирилица – 111; на латиница – 451 и он-лайн източници – 22.

Авторефератът обхваща и отразява основните моменти от съдържанието на дисертационния труд.

2. Съдържателен анализ на научните постижения

Актуалността на дисертационния труд се определя от развитието и непрекъснатото усъвършенстване на социалната сфера на обществото и изискванията, които тя поставя на дневен ред, свързани с цялостната вътрешна промяна и предприемането на адекватни решения. Един от използваните изследователските

методи, включително и в социалната сфера е Метода Делфи, който вече успешно се прилага над 60 години в световен мащаб, включително и в българската социална реалност. Неговото приложение в нашата страна обаче е оскъдно и практическата реализация е свързана най-вече с някои сектори на науката и с отделни изследователски проекти. Доказаните качества на разглеждания метод за дългосрочно прогнозиране го прави актуален и в наши дни и употребата му в различните сфери на социума.

Формулирането на *целта*, а именно – „да се систематизира, анализира и обобщи научната информация за еволюцията на Метод Делфи от институционален до глобално приложим метод с оглед теоретическото обезпечаване перспективата му за ефективно приложение в социалната сфера на България и неговото качествено обогатяване чрез практическо реализиране”(с.16) е твърде амбициозна, като се има предвид нейното декомпозиране на петнадесет задачи, които обхващат както теоретичната така и практико - приложната страна.

Основата върху която се гради дисертационния труд са фундаменталните научни експерименти, концепции и теоретически трудове на създателите на Метода Делфи, учени съдействали на създателите при разработването и утвърждаването на метода, както и други автори, които насочват своите изследвания към практическата му реализация. Авторът на научния труд прецизно дефинира обекта, предмета и обоснова свои хипотези.

Съдържанието на дисертационната разработка е позиционирано в три глави:

В *Първата глава* се прави задълбочен анализ на идеите и практиките за дългосрочното прогнозиране от древността до наши дни , като целенасочено е открито мястото на Метод Делфи сред останалите методи за дългосрочно прогнозиране. Разкрива се неговият генезис и необходимостта му за науката и използването в практиката. Обвързва се с науката за бъдещето – Футурологията, която е символ за дългосрочното прогнозиране.

В тази част от научния труд вниманието на доц. д-р Соня Илиева се фокусира върху управлението на бъдещето чрез дългосрочното прогнозиране посредством сега използваните методи като акцента се поставя върху социологическия ракурс на дългосрочното прогнозиране чрез използването на Метода Делфи и обвързването му с категориално-понятийния апарат на социологията. Връзката се осъществява в посока на проектирането на социалната динамика, прогнозирането на социалната промяна, на социалното време, повишаването на социалния ефект на човешката дейност, моделирането на социалните процеси за дългосрочен период от време, изследване на настоящите и бъдещите социални процеси, социалното управление, използването на Метода Делфи в социологическия експеримент и обогатяването на социологическото метапознание. Чисто социологическия ракурс към Метода Делфи в изследователските разработки е представен само като технология за събиране на експертно мнение и получаването на групов отговор от експертите. Същевременно се посочва, че той може да бъде разширен като се използват теории разкриващи неговата същност, а именно: Социалната динамика на културата (Ейбрахам Молс), Теоремата на Томас (Уилям Томас и Дороти Томас), Технология на Третата вълна и преодоляване на Шок от бъдещето (Алвин Тофлър), Управлението на рисковото общество (Улрих Бек). Като позитивен момент при този анализ можем да посочим използването от доц. Илиева

